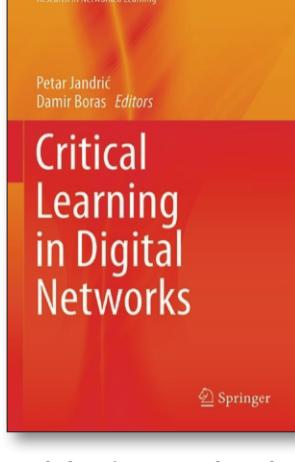

KNJIGE

Teorijski okvir za razumijevanje umreženog učenja

Critical Learning in Digital Networks

Urednici

Petar Jandrić & Damir Boras

Springer International Publishing

New York, 2015

Analizirajući koncepte znanja/obrazovanja/informacije u kontekstu postindustrijskog društva, knjiga pruža šire razumijevanje tih pojmove u današnjoj eri umreženoga društva, stvarajući iz različitih perspektiva sliku toga učenja te upuće na drugačiji način razmišljanja o odnosima između mrežnih tehnologija, procesa učenja i obrazovanja. Moje pionirske godine idealističke očaranosti obrazovnim potencijalima ICT-a, ubrzo su zamijenile godine kolebanja i sumnji. Naime, s centralizacijom i institucionalizacijom e-obrazovanja, koje se na mojoj ustanovi u sklopu nametnute hijerarhijske strategije preimenovalo u e-učenje, sve je snažnije bio zaokret prema algoritamsko-mehaničkom pristupu učenju.

Knjiga *Critical Learning in Digital Networks* (*Kritičko učenje u digitalnim mrežama*) objavljena je na engleskom jeziku ovoga proljeća kao druga knjiga iz serije *Research in Networked Learning* u izdanju uglednog izdavača Springer International Publishing. Hrvatski znanstvenici Petar Jandrić i Damir Boras okupili su, kao urednici, dvanaest istaknutih međunarodnih autora različitih korijena i disciplina da kroz deset poglavljia grupiranih u četiri tematske cjeline, svaki iz svoje znanstvene i pedagoške perspektive, kritički analiziraju obrazovnu ulogu *umreženog učenja* kao alternative institucionaliziranom *e-učenju*. Pri tome se ne fokusiraju samo na učinkovitost i produktivnost u postojećem obrazovnom sustavu, već propituju same moralne temelje tehnološke i društvene stvarnosti. Knjiga, uz interdisciplinarnu znanstvenu kritičku analizu aktualnih obrazovnih tren-dova u globalno umreženom društvu, donosi i širo kritiku današnjih kompleksnih društvenih odnosa utemeljenih na kapitalističkoj neoliberalnoj ekonomiji prema kojoj je znanje roba za stvaranje profita.

Analizirajući koncepte znanja/obrazovanja/informacije u kontekstu postindustrijskog društva, knjiga pruža šire razumijevanje tih pojmove u današnjoj eri *umreženog društva*. Autori svoja, često provokativna i uznemirujuća, razmišljanja argumentiraju vrlo opsežnom relevantnom svjetskom literaturom, a to knjizi daje dodatnu dimenziju. Naime, za umreženoga čitatelja ova knjiga postaje bogatim polazištem „digresija“ za daljnje čitanje, a što značajno pridonosi znanstvenom izoštravanju kojim se, pak, izbjegava opasna zamka miješanja ideologije i znanstvenog rada.

Za mene, nastavnicu/znanstvenicu koja potječe iz biomedicinskog znanstvenog okružja i već više od 20 godina rabim tzv., „nove“ informacijsko-komunikacijske tehnologije za poučavanje studenata medicine, ova je knjiga imala učinak stavljanja načala s ispravnom dioptrijom. Nisam do sada naišla na knjigu koja iz različitih perspektiva stvara sliku *umreženog učenja*, ne kao samo nekog novog imena, već upuće na drugačiji način razmišljanja o odnosima između mrežnih tehnologija, procesa učenja i obrazovanja. Moje pionirske godine idealističke očaranosti obrazovnim potencijalima ICT-a, ubrzo su zamijenile godine kolebanja i sumnji. Naime, s centralizacijom i institucionalizacijom e-obrazovanja, koje se na mojoj ustanovi u sklopu nametnute hijerarhijske strategije preimenovalo u e-učenje, sve je snažnije bio zaokret prema algoritamsko-mehaničkom pristupu učenju.

Slijedile su godine sumnji, ambivalentnosti, nelagodnih osjećaja koje sam loše znala definirati i verbalizirati jer nisam imala dostatnog teorijskog znanja za sagledavanje „velike slike“ na apstraktnoj znanstveno utemeljenoj sociološko-filozofskoj razini. No, knjiga *Critical Learning in Digital Networks* isprovocirala me na preispitivanje vlastitih razmišljanja o obrazovanju, tehnologiji i društvu te s njima povezanim ponašanjima, a što mi je pomoglo razbistriti neke dileme i maglovita poimanja. Primjerice, zašto obrazovne institucije ne smiju edukacijsku tehnologiju prihvati jednodimenzionalno, samo kao

obrazovnu podvrstu, tj. sredstvo koje opravdava cilj, već je trebaju sagledati u kompleksnom društveno-kulturnom kontekstu tzv. *umreženog učenja*.

Knjiga nudi teorijski okvir za razumijevanje *umreženog učenja* kao superiornog alternativnog modela u odnosu prema tradicionalnom hijerarhijskom modelu *e-učenja* utemeljenog na centralizaciji digitalnih formi i neoliberalnoj edukacijskoj paradigmi prema kojoj je obrazovanje ekonomski proizvod koji stvara profit. Naglašavajući važnost horizontalne raspodjele znanja, knjiga obrazlaže zašto je institucionalizirani sveprisut pojam *e-učenja* zapravo klasični primjer nekonfliktnog opozicijskog edukacijskog modela zasnovanoga na mitu o prirodnjoj povezanosti znanja i profita. Suprotno tomu, *umreženo učenje* temelji se na nehijerarhijskoj strukturi mreža i primjer je istinske revolucionarne alternative opozicijskom modelu. Nadalje, zanimljiva je i kritika danas popularne retorike o primarnoj tzv. facilitacijskoj ulozi nastavnika koja, dajući privid jednakosti nastavnika i studenata, zapravo srozava učitelje s pozicije odgovornih profesionalaca koji kreiraju slobodan prostor za učenje, nova iskustva i relevantne signale u kompleksnom globaliziranom društvu, na razinu dobro reguliranih pomagača. Također, iznimno je poučna i problematizacija pojma osobnog identiteta u kontekstu „virtualnosti“ koja više nije suprotnost „realnosti“ već jedan od njezinih oblika. S pozivom na aktivizam i uporabu tehnologije u službi humanosti, knjiga se dotiče i intrigantne tematike vezane za ulogu informacijsko-komunikacijskih tehnologija u društvenoj borbi protiv siromaštva, zagađenja biosfere i bolesti s ciljem vraćanja ljudskog dostojanstva svima.

Uvjereni sam da će *Critical Learning in Digital Networks* postati nezaobilazno štivo znanstvenicima koji istražuju obrazovne procese i medije kao i studentima informacijskih i pedagoških znanosti. Naravno, knjigu preporučujem i nastavnicima svih ostalih struka koji u svom poučavanju (ne) rabe metode e-obrazovanja/umreženog učenja kako bi svoja lokalna nastavno-pedagoška djelovanja znali smjestiti u širi društveno-kulturni kontekst i tako bolje razumjeti kako se njihova nastavna praksa mijenja pod utjecajem mrežnih tehnologija.

Ipak, nastavnicima izvan društveno-humanističkog kruga (poput mene) čitanje nekih dijelova knjige biti će zahtjevno zbog nužnosti studiranja dopunske literature. No, „umreženom“ nastavniku to nije problem, već štoviše, postaje užitak stjecanja novih znanja izvan osobnog ekspertnog područja. Također, bilo bi važno da knjigu pročitaju i osobe iz medija koje imaju moćan utjecaj na stvaranje javnoga mnijenja vezana za obrazovni sustav. Na koncu, ali ne manje važno, *Critical Learning in Digital Networks* preporučujem i kreatorima hrvatske visokoškolske politike sa željom da ih usmjeri na donošenje informiranih kontekstualno ispravnih obrazovnih i tehnoloških odluka utemeljenih na znanstvenim dokazima, a ne samo na profitabilnom poboljšanju učinkovitosti i produktivnost tradicionalne obrazovne paradigmе.

Prof. dr. sc. Sunčana Kukolja Taradi